

1972 OKT 25

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRDETELOBUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

7283

ORSZÁG VILÁG
Budapest

Két régi pesti ház...

Ahol Liszt, Wagner, Meyerbeer és Erkel vendégeskedett
Pilvax szomszédja az egykori Uri utcában

A RÁKÓCZI ÚT ELEJÉN szerény külsejű kétemeletes ház áll. A 13-as számot viseli kapuja felett.

A négyemeletes bérházak sorában szinte elbújik, a járókelők mindenesetre közömbösen mennek el előtte. Pedig nevezetes épület, nemcsak azért, mert ama kevesek

désbe merült és vendégként néhány hónapig a színház egyik tenoristája. Nyaranta, ha az ablakok nyitva voltak és a ház lakói egy időben gyakoroltak, azok fülének, akik nem voltak muzsikusok, elviselhetetlennek tűnt a zenebona.

A Kacsóh Pongrácz szerkesztette „Zenevilág” című folyóirat emlékezett meg arról csaknem 70 évvel ezelőtt, hogy a Kerepesi úti muzsikus-ház egyik „civil” lakója — bizonyos Hány nevű ügyvéd — ilyenkor bősziúten vonult ki a folyosóra egy rézmozsárral, s azt addig verte, míg az énekszó, fuvolás, hegedűgyakorlás tartott...

A Dopplerek és Huber Károly együttes hangversenykörútjukon olyan zenei világnagyságokkal ismerkedtek meg, mint Wagner, Meyerbeer és Liszt Ferenc. Mindhármán megfordultak Doppleréknél. Wagner 1863-ban, amikor hangversenykörúton vett részt Bécsben, Prágában, Pétervárott, Moszkvában, majd Budapesten. Meyerbeer, a Hugenották és a Próféta című operák szerzője sem mulasztotta el, ha Pestre érkezett, hogy felkeresse a két fuvolaművész szalonját. Liszt első ízben alighanem 1856 őszén volt vendége az első pesti „művészklub”-nak, amikor a Belvárosi templomban bemutatta „Esztergomi miséjét”. A keszthelyi Goldmark Károly zeneszerző, akinek stílusában a zenetudósok szerint Wagner és Mendelssohn hatása mutatkozik meg, ugyancsak sűrűn látogatta Doppleréket. Sokszor volt vendég Erkel Ferenc is, aki itt írta Erzsébet című operáját a Doppler testvérekkel közösen. Erkel egyébként Szigligeti Ede népszínmű-hez is kísérőzenét írt. Szigligeti szintén állandó lakója volt a művészek eme barátságos szalonjának. Annál is inkább, mert Dopplerék lakása alig néhány háznyira volt a Nemzeti Színháztól, amely ott állt a Kerepesi út és az Országot — a mai Múzeum körút — sarkán. E színház ünnepelt művésznője Hollósy Kornélia énekesnő, a Bánk bán első Melindája, aki sokszor énekelte a ház másik zeneszerző lakójának, Huber Károlynak dalait.

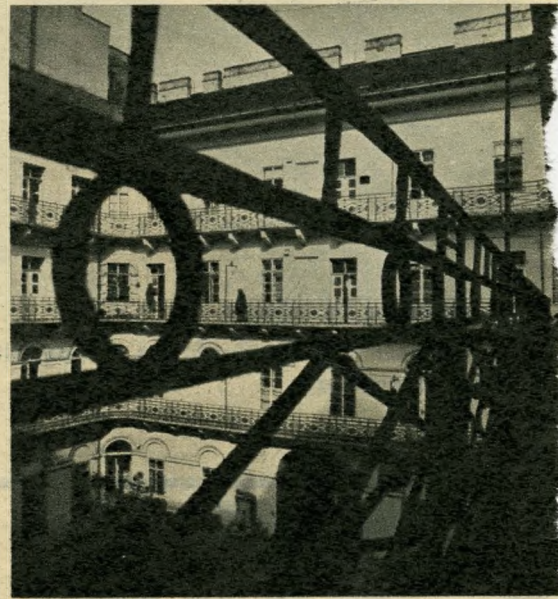
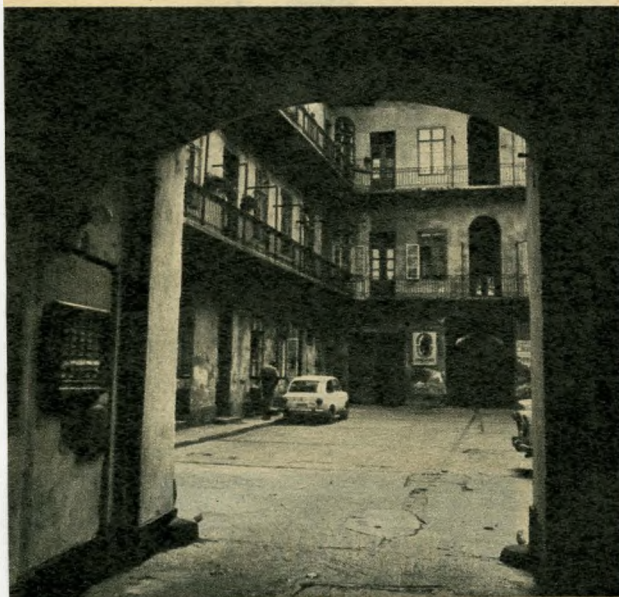
Amikor Doppler Ferenc állandó bécsi lakos lett és a Kerepesi úti lakásba Balázs Sándor író költözött énekesnő feleségével, a pesti zenei életnek ez a sajátságos központja megszűnt. A művészeti annalesek, a világhírű zeneszerzők életrajzai azonban megemlékeznek arról, hogy volt Pesten egy egyszerű kétemeletes ház, amelyben olyan zenei nagyságok találkoztak, mint Wagner, Liszt, Meyerbeer, Goldmark, Erkel...

*

A MÚLT SZÁZAD ELEJÉN a pesti Belvárosban sok görög kereskedő élt. Egyiküktől, bizonyos Derra Naum tőzsértől vásárolta meg Károlyi István, a nyomdász Trattner Mátyas veje azt a házat, amely ott állt az Uri utca elején. Helyén Hild Józseffel kétudvaros, kétemeletes házat építtetett. Ennek hátsó traktusa a Gránátos utcára nézett.

Ideje elárulnunk, hogy az 1832-ben épült Trattner-Károlyi ház, melyre 1847-ben egy harmadik emeletet húztak, ma is áll a Petőfi Sándor utcában. Az Uri utca mai neve ugyanis Petőfi Sándor utca, a Gránátos utca pedig a Városház utca nevet kapta. Károlyi ide költöztette a híres Trattner-nyomdát. Ebben a nyomdában szedték a Regélő, a Honművész és a Hasznos mulatóságok című lapokat, valamint a magyar irodalmi alkotások legtöbbjét.

Sok híresség fordult meg az épületben, ahová 1833-ban beköltözött a Magyar Tudós Társaság is, a Magyar Tudományos Akadémia elődje. Járt a Tudós Társaság tanácskozótermében, könyvtárában Czuczor Gergely, Fáy András, Kölcsey, Vörösmarty, Eötvös József, Arany, továbbá Deák,

közé tartozik, melyek még őrzik a régi Pest, az egykori Kerepesi út hangulatát, s nemcsak azért, mert Hild József, a múlt század neves építőmestere építette 1834-ben, hanem mert — ki tudja ezt ma már? — ez a ház volt száz év előtt Budapest zenei központja.

A bolthajtásos, „kazettás” kapualj jobb oldalán kőtábla emlékeztet arra, hogy ebben a házban laktak a múlt század elején a Doppler és Huber családok. S a Doppler családnál gyakran fordultak meg világhírű művészek, a zenei élet kiválóságai. De hát miért, kik voltak a Dopplerek, akik miatt ez a ház mintegy klubjává vált a zeneművészeknek?

Legelőször Doppler Ferenc fuvolaművész lett a ház művészlakója. A harmincas évek vége felé került Pestre, ahol a német színháznak volt első fuvolása. Később a bécsi udvari operához szerződött, konzervatóriumi tanár, nagy sikerű hangversenyeket is adott Európa városaiban öccsével, Károllyal, aki szintén fuvolaművész és zeneszerző volt. Doppler Ferencel egyidejűleg költözött a házba Huber Károly hegedűművész, a pesti Nemzeti Színház hangversenymestere. Huber és Doppler jó barátok, 1856-ban közös európai hangversenykörúton vettek részt. Egy időben Huber tanára volt a Pestbudai Zenedének, s tanítványai közül a legkiválóbb éppen a fia: Hubay Jenő, később világhírű hegedűművész, majd a Zeneakadémia igazgatója.

Ne szaladjunk azonban az időben ily gyorsan előre! Doppler Ferenc után két évvel a Kerepesi úti házba költözött Doppler Károly az apjával, a nyugalmazott katonakapitány és énekesnő nővérével, aki azzal dicsekedhetett, hogy Chopinnek volt tanítványa. Azután a ház lakója lett Deinhardstein kisasszony, a Nemzeti Színház hárfása, Karlhoffer klarinétos, egy operaénekesnő, akinek a neve azóta fele-

Vásárhelyi Pál, Bugát Pál, s az akkori irodalmi életnek és a természettudományoknak sok más neves képviselője. Az Akadémia 1865. március 20-án tartotta ott utolsó ülését, majd mai palotájába költözött.

A ház régi lakói közt az a legenda járja, hogy a Trattner-ház és a szomszédos Pilvax kávéház között titkos átjáró volt. A forradalmár ifjak használták ezt az átjárót, ha titokban akarták felkeresni a Pilvaxot. A pincében nyomát is találták egy elfalazott nyílásnak... A ház történetéhez tartozik az is, hogy 1849-ben, amikor a honvédsereg Budát ostromolta, Hentzi ágyú a házat bombázták. A tető kigyulladt és teljesen le is égett.

Károlyi István 1863-ban elhunyt és pár évvel később a nyomda megszűnt, a házat eladták Pálffy Jánosnak, egy külön agglégénynek, aki örökösei bosszantására olyan végrendeletet készített, amely miatt azok évtizedekig pereskedtek. Zakariás G. Sándor, a ház történetének krónikása feljegyezte, hogy ez volt a múlt század legnagyobb pere.

Néhány olyan üzlet is megtalálható a Trattner-házban, amelyet még a múlt században nyitottak meg. Közülük legrégebb Ottenreiter kesztyűboltja. 1863-ban szegezték fel cégtábláját a második udvar átjárójában, s a mostani Ottenreiter kegyelettel őrzik a régi céglapokat. Az idősebb pestiek emlékezhetnek még a Fodor-féle vívóteremre, amely az egykori nyomda nagytermében volt, s ahol a századforduló szokásai szerint a nevezetesebb pesti párbajokat vívták. Ott vitt súlyos párbajt Krúdy Gyula, az író is...

A Petőfi Sándor utca 3-as számú ház ma műemlék: Hild Józsefnek, Pest nagy építőjének szemet gyönyörködtető szép alkotása.

Pakots György